

دانشگاه سقز

گروه آموزشی هنر اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی، گرایش سفال و سرامیک

عنوان:

بررسی سفالینه های غیر نوشتاری نیشابور (سده ۵ تا ۳ هجری)

استاد راهنما:

دکتر عباس اکبری

استاد مشاور:

مهندس سید محمد حسین رحمتی

دانشجو:

محبوبه حسینی یزدی نژاد

بهمن ۹۱

واژه های کلیدی:

سامانیان-سفال نیشابور-سده سوم تا پنجم هجری-نقوش غیر نوشتاری-هنر دوره ساسانی

چکیده:

سفالگری یکی از دیرینه ترین هنرهای ایرانی بوده است که تحت حمایت حکومت‌های مستقل ایرانی چون سامانیان بیش از پیش شکوفا شد. سامانیان خاندانی علاقه مند به هنر و فرهنگ بودند و در احیای سنن هنری پیش از اسلام کوشیدند. فرهنگ ایران ریشه در تاریخ دارد و سلسله های قدرتمند پیش از اسلام نقش مهمی در اعتلای آن داشته اند. فرهنگ هر جامعه ای در طی زمان در اثر جنگها، تغییر ادیان و تأثیر پذیری از فرهنگ های دیگر دچار تحولاتی می شود. این تحولات بر تمام شئون زندگی افراد جامعه تأثیر می گذاشته است. در طی اولین سده های اسلامی فرهنگ و تمدن ایرانی تحت تأثیر ارزشهای اسلامی قرار گرفت و از آن رو که ارتباط هنر و فرهنگ ارتباطی دوسویه است، فرض بر آن قرار دارد که بسیاری از نقشمایه های ایران کهن وارد ایران نوین و اسلامی شده است و با آن در آمیخته و با ارزشها و اصول اسلامی انطباق یافته اند. این نقوش گویای تلفیق عناصر کهن ایرانی و عناصر اسلامی هستند. سفالینه های نیشابور در قرون سوم تا پنجم بخوبی گواه این ادعا هستند. توجه فراوان به سفالینه های کتیبه دار و تحقیق و پژوهش در مورد شان سبب کم توجهی به آثار سفالین با تزئینات غیر نوشتاری شده است. از اینرو به نظر می رسد معرفی این نوع سفالینه ها به عنوان یکی از تولیدات متنوع در نیشابور نقش مهمی در شناخت دستاورد های هنری سفالگران نیشابور که کمتر مورد پژوهش واقع شده اند، دارد. در این پایان نامه به معرفی و بررسی انواع تکنیکها و شیوه های اجرایی سفال نیشابور در طی قرون سوم تا پنجم و همچنین تحلیل نقوش، ترکیب بندی، خاستگاه، پیشینه و مفاهیم نمادین آنها خواهیم پرداخت. این تحقیق با استفاده از روش اسنادی - تاریخی و مطالعه منابع معتبر کتابخانه ای و مقالات مرتبط با موضوع و مطالعه ی تصویری نمونه هایی از آثار موزه های داخل و خارج کشور بصورت تحلیلی-توصیفی و در برخی قسمتها تطبیقی انجام پذیرفته است.